

Suan Sunandha Rajabhat University

นโยบายการศึกษา

ผศ.ดร.นันทวัช นุชนารถ

นโยบายการศึกษา

Education Policy

ความหมาย ความสำคัญ หลักการ และกระบวนการ
กำหนดนโยบาย

หัวข้อการนำเสนอ

1. ความหมาย

นิยามของนโยบายและนโยบาย
การศึกษา

2. ความสำคัญ

ทำไมต้องมีการกำหนด
นโยบาย

3. หลักการ

หลักการพื้นฐานในการกำหนด
นโยบาย

4. กระบวนการ

วัฏจักรและขั้นตอนการกำหนด
นโยบาย

5. สรุป

บทสรุปและแนวโน้มใน
อนาคต

ส่วนที่ 1

ความหมายของนโยบายและนโยบายการศึกษา

1.1 ความหมายของ "นโยบาย"

นโยบาย (Policy) คือ แนวทาง แผนงาน หรือข้อกำหนดที่
หน่วยงานหรือองค์กรยึดถือเป็นหลักปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุ
เป้าหมายที่วางไว้

- ✓ เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ
- ✓ ช่วยในการตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ
- ✓ มีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) ปรับเปลี่ยนได้ตาม
สถานการณ์

Strategic Planning in Education: Some Concepts and Steps

Gwang-Chol Chang

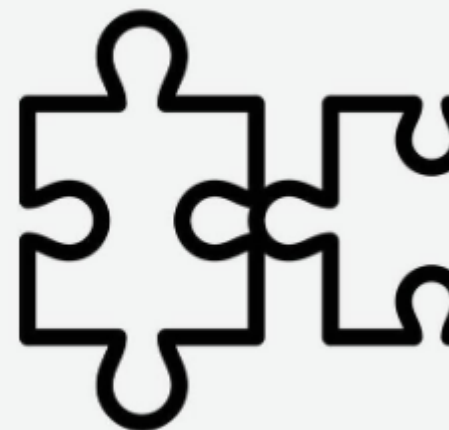
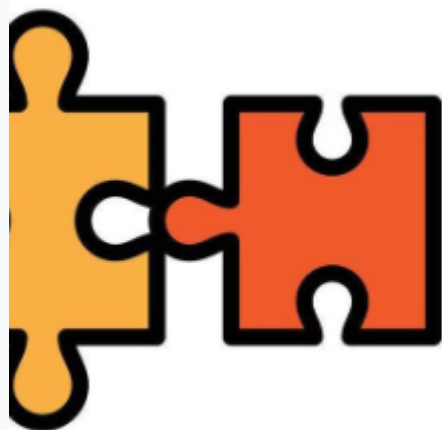
Education Sector
UNESCO

1.2 นโยบายการศึกษา (Education Policy)

คำนิยาม

ชุดของการตัดสินใจและแนวทางปฏิบัติที่รัฐบาลหรือหน่วยงานทางการศึกษากำหนดขึ้น เพื่อจัดการ พัฒนา และแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษาของประเทศ

"กรอบทิศทางที่กำหนดว่าการศึกษาของชาติจะมุ่งไปทางไหน และ
จะสร้างคนให้เป็นอย่างไร"

องค์ประกอบของนโยบายการศึกษา

วัตถุประสงค์

เป้าหมายที่ต้องการบรรลุ
(Goals)

แนวทางปฏิบัติ

มาตรการและวิธีการ
(Measures)

ทรัพยากร

งบประมาณและบุคลากร
(Resources)

หน่วยงาน รับผิดชอบ

ผู้ดำเนินการ (Actors)

ส่วนที่ 2

ความสำคัญของการกำหนดนโยบายการศึกษา

2.1 กำหนดทิศทางและวิสัยทัศน์

- ✓ เป็นเข็มทิศนำทาง: ช่วยให้ระบบการศึกษาทั้งประเทศเดินไปในทิศทางเดียวกัน
- ✓ สร้างความต่อเนื่อง: ป้องกันการดำเนินงานที่สะเปะสะปะหรือเปลี่ยนไปมาอย่างไร้จุดหมาย
- ✓ ยกระดับมาตรฐาน: เป็นกรอบในการควบคุมคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานสากล

UNESCO

Strategic Planning in Education: Some Concepts and Steps

Gwang-Chol Chang

| 2.2 การพัฒนาทุนมนุษย์

(Human Capital Development)

นโยบายการศึกษาที่ดีจะช่วยสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ:

- มีทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21
- มีคุณธรรมและจริยธรรม
- สามารถแข่งขันในตลาดแรงงานโลกได้
- เป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ

2.3 การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาส

นโยบายเป็นเครื่องมือสำคัญในการกระจายโอกาส:

ความเสมอภาค (Equity)

การจัดสรรทรัพยากรเพิ่มเติมให้กับผู้ที่ขาดแคลน เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกัน

ความเท่าเทียม (Equality)

การให้สิทธิขั้นพื้นฐานในการเรียนฟรีและการเข้าถึงการศึกษาแก่ทุกคน

ส่วนที่ 3

หลักการกำหนดนโยบายการศึกษา

หลักการพื้นฐานที่สำคัญ

สอดคล้องกับกฎหมาย

ต้องไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญและ
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดและการพัฒนา
ศักยภาพของผู้เรียน (Child-Centered)

โปร่งใส ตรวจสอบได้

กระบวนการกำหนดและการใช้
งบประมาณต้องมีความชัดเจน

หลักการมีส่วนร่วม (Participation)

นโยบายที่ดีต้องเกิดจากการระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders):

- ✓ ผู้บริหารและข้าราชการ
- ✓ ครูและบุคลากรทางการศึกษา
- ✓ นักเรียนและผู้ปกครอง
- ✓ ชุมชนและภาคเอกชน

เพื่อให้นโยบายสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและได้รับการยอมรับ

ส่วนที่ 4

กระบวนการกำหนด
นโยบายการศึกษา

“
ศตวรรษที่ 21
เป็นยุคที่ครูต้องทำให้เทคโนโลยี
กลายเป็นตัวทวีคูณการเรียนรู้
ของทักษะมนุษย์ ความคิดสร้างสรรค์
ความอยากรู้อยากเห็น
และการคิดเชิงวิพากษ์
เพื่อพาผู้เรียนก้าวสู่ออนาคต
ในฐานะผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง”

Dominic Liechi
Senior Director of Worldwide Education
Product Marketing, Apple
ในงาน Teacher Educator Summit 2025 | 8 ตุลาคม 2568

วัฏจักรนโยบาย (Policy Cycle)

1. สร้างนโยบาย

ระบุปัญหา (Problem ID)

2. กำหนดทางเลือก

เสนอแนวทาง
(Formulation)

3. ตัดสินใจ

เลือกนโยบาย
(Adoption)

6. ประเมินผล

วัดความสำเร็จ
(Evaluation)

4-5. นำไปปฏิบัติ

ลงมือทำ
(Implementation)

ขั้นตอนการก่อตัวและกำหนดทางเลือก

1. การระบุปัญหา (Problem Identification)

ค้นหาว่าอะไรคือปัญหาเร่งด่วน เช่น ผลสัมฤทธิ์ต่ำ หรือ ขาดแคลนครู
โดยใช้ข้อมูลสถิติและการวิจัย

2. การกำหนดทางเลือก (Formulation)

วิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขที่เป็นไปได้หลายๆ ทาง เปรียบเทียบข้อดี-
ข้อเสีย และความคุ้มค่า

| การนำนโยบายไปปฏิบัติ

(Policy Implementation)

ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดและยากที่สุด คือการแปลง "เอกสาร" ให้เป็นการ "กระทำ"

- การจัดสรรงบประมาณลงสู่สถานศึกษา
- การอบรมพัฒนาครู
- การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจริง

การประเมินผลนโยบาย (Evaluation)

การตรวจสอบว่านโยบายบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่:

ประเมินผลผลิต (Output): สิ่งที่ได้จากการดำเนินงาน

ประเมินผลลัพธ์ (Outcome): การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจริง

ประเมินผลกระทบ (Impact): ผลระยะยาวต่อสังคม

Strategic Planning in Education: Some Concepts and Steps

Gwang-Chol Chang

ส่วนที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

แนวโน้มการศึกษาในอนาคต

- ✓ **Personalized Learning:** การจัดการเรียนรู้ตามความถนัดรายบุคคล
- ✓ **Digital Transformation:** การใช้ AI และเทคโนโลยีในห้องเรียน
- ✓ **Lifelong Learning:** การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่จำกัดแค่วัยเรียน
- ✓ **Competency Based:** เน้นฐานสมรรถนะมากกว่าการท่องจำ

บทสรุป

๖๖ นโยบายการศึกษาที่ดี คือ รากฐานที่มั่นคงที่สุดของการพัฒนาประเทศ

การกำหนดนโยบายไม่ใช่หน้าที่ของรัฐเพียงอย่างเดียว แต่เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างอนาคตที่ดีให้กับเยาวชนและสังคมไทย

หัวใจสำคัญ: คุณภาพ - โอกาส - ความเสมอภาค - ประสิทธิภาพ

Q & A